

Samenvattingen

Over de kritisch realistische visie op causaliteit en de implicaties ervan voor het empirisch onderzoek naar sociale mechanismen

Caroline Gijssels

De causaliteitsnotie van het kritisch realisme is gebaseerd op een specifieke drielaagige ontologie. Causaliteit in termen van noodzakelijkheid wordt gesitueerd op het diepste liggende niveau van de transfactuele constitutie van object en de handelingstendens en daadkracht van het object die uit deze constitutie voortvloeien. Het kritisch realisme stelt dus een interne definitie van causaliteit voor. Haar causaliteitsdefinitie reikt ook verder dan de notie van efficiënte of werkoorzakelijkheid.

In dit artikel wordt stilgestaan bij de gevolgen van dit kritisch realistische causaliteitsperspectief. Vooreerst wordt de specifieke positie van het kritisch realistisch perspectief in de causale mechanismen literatuur aangegeven (paragraaf 1). Vervolgens wordt nagegaan hoe de invloed van sociale objecten volgens het kritisch realisme kan worden geconceptualiseerd en onderscheiden van de invloed die menselijke agents uitoefenen. Voorgesteld wordt hier een onderscheid te maken tussen de causale efficiëntie (van agents) enerzijds en de causale effectiviteit (van de sociale contexten) (paragraaf 2). En tenslotte wordt de plaats van theorie in empirisch verklarend onderzoek aangegeven (paragraaf 3).

De idee van emergentie in de sociologie: perspectieven en problemen

Jeroen Van Bouwel

Het philosophy-of-mind-concept 'emergentie' wordt in de sociologie geregeld gebruikt om de causale relaties tussen sociale en individuele entiteiten te begrijpen (bv. Sawyer 2001; 2003 en 2005). In dit artikel wil ik nagaan hoe emergentie ons kan helpen, welke perspectieven het biedt en welke problemen opgelost dienen te worden. Om te beginnen illustreer ik de verschillende manieren waarop sociologen emergentie ingevuld hebben. Ik ga daarbij in het bijzonder in op de wijze waarop Keith Sawyer emergentie gebruikt om de causale kracht van sociale entiteiten te bevestigen en een niet-reductionistisch indi-

vidualisme te verdedigen. De voorbeelden tonen de zeer uiteenlopende invullingen die aan emergentie gegeven worden. Een duidelijkere afbakening van het concept blijkt nodig. Hiervoor start ik met Sawyers invulling van emergentie, die ik aanduid als ontologische emergentie. Daarop beargumenteer ik dat we emergentie beter in epistemologische zin invullen. Ten slotte verduidelijk ik dat epistemologische emergentie kan gerelateerd worden aan een pragmatische opvatting van verklaren (cf. Van Bouwel 2004; Van Bouwel en Weber 2002).

Multicausaliteit en multicollineariteit bij meervoudige regressie

Jan Van Bavel

Er is sprake van multicollineariteit als sommige predictoren in een regressiemodel lineair samenhangen met andere predictoren. In de meeste inleidende handboeken wordt hoge maar niet-exacte multicollineariteit behandeld als één van de problemen die kunnen opduiken bij meervoudige regressie. In deze bijdrage wordt daarentegen het uitgangspunt bepleit dat multicollineariteit, vooral in een multicausale context, juist een belangrijke motivatie is om aan meervoudige regressie-analyse te doen. Hoge multicollineariteit is perfect verzoenbaar met een betrouwbare schatting van de regressieparameters. Wanneer geen betrouwbare schatting van de effecten van samenhangende causale factoren mogelijk is, dan is dat een symptoom dat er een tekort aan informatie is of dat er iets schort aan het theoretische model of aan de operationalisering van de concepten. Oplossingen moeten dus dáár gezocht worden in plaats van in allerlei kunstgrepen waar geen enkele socioloog mee geholpen is.

De oorzaken van een gelijke inkomensverdeling. Een vergelijking van een multiple OLS regressie en een fuzzy-set analyse

Stijn Rottiers, Ive Marx en Karel Van den Bosch

Deze bijdrage vertrekt van de vaststelling van Korpi en Palme dat er zich een 'herverdelingsparadox' lijkt voor te doen in de geavanceerde welvaartsstaten; universele sociale zekerheidssystemen lijken paradoxaal een grotere herverdelende impact te hebben dan selectieve systemen waarin uitkeringen in principe prioritair naar de armsten gaan. We gaan na of de 'paradox van herverdeling' zich nog steeds voordoet en vooral in welke mate het methodologische analysekader ertoe doet. Specifiek vergelijken we de 'klassieke' OLS multiple regressieanalyse met de 'nieuwere' fuzzy-set analyse. Omdat de fuzzy-set methode focust op causale heterogeniteit, zou deze een nauwere band tussen theorie en data mogelijk maken dan andere analysetechnieken. We menen dat dit niet zo hoeft te zijn, en dat ook meer conventionele analyse technieken een precieze toetsing van een theorie toelaten. Toch is het zo dat causale heterogeniteit in een fuzzy-set analyse onmiddellijk naar voor komt, terwijl in andere methoden hiervoor meestal meerdere en complexe modellen moeten worden gecon-

strueerd door de onderzoeker. Dit suggereert dat de fuzzy-set analyse, meer dan een regressieanalyse, geschikt is als exploratieve onderzoeksmethode.

Causaliteit in kwalitatief en kwantitatief onderzoek

Jacques Tacq

Een golf van geschriften over causaliteit in de sociale wetenschappen overspoelt ons gedurende de laatste decennia. Hetzelfde geldt voor de verhouding tussen kwantitatief en kwalitatief onderzoek in de sociale wetenschappen. Deze geschriften vormen de aanleiding om de stelling van “eenheid in verscheidenheid” te ontwikkelen, met name dat er geen “principiële” verschil is tussen causaliteit in kwalitatief en kwantitatief onderzoek, omdat beide geschraagd worden door wat ik een “experimentele logica” zal noemen. Bij het ontwikkelen van deze stelling wordt een pleidooi gehouden voor herbronning. Een historisch overzicht van opvattingen over causaliteit en over de tegenstelling tussen kwantitatief en kwalitatief onderzoek wordt gegeven. Daarna wordt hetzelfde gedaan voor de recente literatuur: de “mixed methods research”, het boek DSI van KKV, de reacties van David Collier en de “QCA” van Charles Ragin. Tot slot wordt ingegaan op de kleine- n en het geval $n = 1$.

Abstracts

A critical realist conceptualisation of causality and its implications for empirical research of social mechanisms

Caroline Gijssels

The notion of causality presented by critical realism, is based on a three-layered ontology. Causality in terms of necessity is situated at the deepest level of the transfactual constitution of the object, its tendency to act in a specific way and its power to make a difference. Critical realism thus presents an internal definition of causality. It also presents a definition of causality that goes beyond efficient causality.

This article reflects on the consequences of this critical realist vision of causality with respect to the notion of causal mechanisms, as well as the conceptualization of the influence of the social (causal efficacy) versus the influence of the agents (causal efficiency) and the status of theory in empirical explanatory research.

Keywords: Critical realism, social mechanisms, causality, causal efficiency, causal effectivity

The concept of emergence in sociology: perspectives and problems

Jeroen Van Bouwel

Recently the philosophical concept of emergence has been used in sociology to understand and defend social causation and nonreductive individualism (e.g. Sawyer 2001; 2003; and 2005). In this paper, I want to analyse how the concept of emergence helps us illuminating the individual-collective relation in sociology, paying attention to the analogies with philosophy of mind. I start with some examples of the (problematic) use of emergence in sociology. Subsequently, some questions will be raised about Keith Sawyer's analysis of the use of emergence and his defence of sociological explanation. Therefore, it will be important to distinguish ontological from epistemological emergence. Where Sawyer focuses on ontological emergence, I will argue that sociological explanation might better be defended by putting emphasis on pragmatic as-

pects of explanation (cf. Van Bouwel 2004; Van Bouwel and Weber 2002) and considering emergence as an epistemological category.

Keywords: emergence, explanation, individualism, social ontology and causation

Multicausality and multicollinearity in multiple regression

Jan Van Bavel

Multicollinearity refers to linear dependence among the explanatory variables in multiple regression. Most textbooks discuss the phenomenon as one of the problems that may hinder useful multiple regression analysis. This paper argues, in contrast, that multicollinearity is one of the main reasons why we would want to do a multiple regression analysis in the first place, especially in a context of multicausality. High multicollinearity does not preclude reliable estimation of regression models at all. When the estimated slopes of correlating explanatory variables are not reliable, then probably the model was estimated with ill-conditioned data, or maybe the theoretical model is wrong, or maybe some concepts were not operationalised well. Hence, remedies for unreliable estimation should be sought in data resources or in a conceptual cleanup, or both. Other tips and tricks are unlikely to be of any help to sociologists.

Keywords: multicausality, multicollinearity, multiple regression

Causes for an equal income distribution. A multiple OLS regression compared with a fuzzy-set analysis

Stijn Rottiers, Ive Marx en Karel Van den Bosch

In a classic study, Korpi and Palme argue that large, universal welfare systems have more of a redistributive impact than systems which target resources primarily to the most needy. They call this phenomenon the 'paradox of redistribution'. This article re-examines the validity of the 'paradox of redistribution' using two different methods. Particularly, we compare 'classic' OLS multiple regression with the 'newer' fuzzy-set analysis. Due to its focus on causal heterogeneity, fuzzy-set analysis is said to allow a closer fit between theory and data. We argue here that this is not necessarily the case. We do acknowledge, however, that in fuzzy-set analyses, causal heterogeneity comes to the fore as a prime characteristic of the analysis, whereas other methods mostly require several and complex models designed by the researcher to come to the same conclusion. This suggests that fuzzy-set analysis, more than regression analysis, is suitable as an explorative research method.

Keywords: income distribution, OLS multiple regression, fuzzy-set analysis, causality

Causality in Qualitative and Quantitative Research

Jacques Tacq

We are flooded with a wave of writings on causality in the social sciences during the last decades. The same holds for the relationship between quantitative and qualitative research in the social sciences. These writings induced us to develop the thesis of “unity in diversity”, i.e., that there is no difference “in principle” between causality in qualitative and quantitative research, because both are supported by what I will call an “experimental logic”. In developing this thesis a plea is being made for going back to the sources. A historical overview of theories of causality is presented, and also of the opposition between quantitative and qualitative research. After this, the same is being done for the recent literature: “mixed methods research”, the book DSI of KKV, the reactions of David Collier and “QCA” of Charles Ragin. At the end the question of small-n research and the case $n = 1$ is examined.

Keywords: quantitative and qualitative methodology, casual factors, INUS-conditions

Medewerkers aan dit nummer

Caroline Gijselinckx (1972) is doctor in de Sociale Wetenschappen (K.U.Leuven). Haar proefschrift "Kritisch Realisme en Sociologisch Onderzoek. Een analyse aan de hand van studies naar socialisatie in multi-etnische samenlevingen" werd pas uitgegeven bij Academia Press, Gent. Momenteel is ze als projectleider verbonden aan het Hoger Instituut voor de Arbeid van de K.U.Leuven waar ze onderzoek verricht naar de actoren en structuren van de sociale economie en het maatschappelijk middenveld in België.

Caroline Gijselinckx, Onderzoeksgroep Middenveld en Sociale Economie, HIVA-K.U.Leuven, Parkstraat 47, 3000 Leuven, tel. +32 (0)16 323328, fax. +32 (0)16 323344, e-mail caroline.gijselinckx@hiva.kuleuven.be.

Jeroen Van Bouwel is postdoctoraal onderzoeker van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen.

Jeroen Van Bouwel, Centrum voor Logica en Wetenschapsfilosofie, Universiteit Gent, Blandijnberg 2, 9000 Gent, tel. +32 (0)9 264 37 85, e-mail Jeroen.VanBouwel@UGent.be.

Jan Van Bavel is doctor in de Sociale Wetenschappen en doceert onderzoeksmethoden en multivariate analysetechnieken voor maatschappijwetenschappen en demografie aan de Vrije Universiteit Brussel. Hij is verbonden aan de vakgroep Sociaal Onderzoek en de onderzoeksgroep Interface Demography van de V.U.B. Zijn onderzoek gaat vooral over de oorzaken van lage vruchtbaarheid.

Jan Van Bavel, Vrije Universiteit Brussel, Interface Demography – vakgroep SOCO, Pleinlaan 2, 1050 Brussel, e-mail: Jan.VanBavel@vub.ac.be.

Stijn Rottiers is Aspirant van het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen (FWO-Vlaanderen), verbonden aan het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleecq (Universiteit Antwerpen). Zijn onderzoek focust op inkomensongelijkheid, minimum bescherming en sociale rechtvaardigheid. Het proefwerk dat hij voorbereidt behandelt deze onderwerpen in een Europese beleidscontext.

Stijn Rottiers, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleecq, Universiteit Antwerpen, St-Jacobstraat 2, 2000 Antwerpen, e-mail: Stijn.Rottiers@ua.ac.be.

Ive Marx is als post-doctoraal onderzoeker verbonden aan het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleecq (Universiteit Antwerpen). Hij publiceert over armoede,

ongelijkheid en comparatieve welvaartsstaatanalyse. Zopas verscheen van hem "A New Social Question? On Minimum Income Protection in the Postindustrial Era" bij Amsterdam University Press.

Ive Marx, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen, St-Jacobstraat 2, 2000 Antwerpen, e-mail: Ive.Marx@ua.ac.be.

Karel Van den Bosch is senior onderzoeker op het Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck (Universiteit Antwerpen). Zijn onderzoeksgebieden zijn armoede, inkomensverdeling en de welvaartsstaat. Tevens doceert hij statistiek aan de Universiteit Antwerpen en data-analyse aan de KU Brussel.

Karel Van den Bosch, Centrum voor Sociaal Beleid Herman Deleeck, Universiteit Antwerpen, St-Jacobstraat 2, 2000 Antwerpen, e-mail Karel.VandenBosch@ua.ac.be.

Jacques Tacq is hoogleraar in sociologie aan de K.U. Brussel, waar hij eveneens is verbonden aan de voortgezette opleiding 'Quantitative Analysis in the Social Sciences'. Hij is gastprofessor kwantitatieve methoden aan de universiteit van Essex, Engeland.

Jacques Tacq, K.U.Brussel, Vrijheidslaan 17, 1081 Brussel, tel. + 32 (0)2 412 42 15, e-mail jacques.tacq@kubrussel.ac.be.

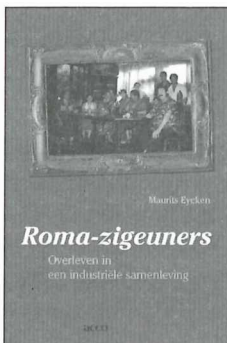
Stef Adriaenssens doceert sociologie aan EHSAL in Brussel. Hij houdt zich voornamelijk bezig met de Weber-these, informele economie en de relatie tussen cultuur en economie.

Stef Adriaenssens, K.U.Brussel, Vrijheidslaan 17, 1081 Brussel, tel. + 32 (0)2 412 42 64, e-mail stef.adriaenssens@kubrussel.ac.be.

Maurits Eycken

Roma-zigeuners

Overleven in een industriële samenleving

Hoe overleven Roma-zigeuners in een industriële samenleving en welke rol speelt de kumpania, de eigen leefgroep, hierbij? Is er sprake van identiteitsverlies en maatschappelijke kwetsbaarheid? Maurits Eycken verbleef bij de Vlasika Rom in Praag, breidde zijn onderzoek uit tot in Slowakije, Hongarije, Roemenië en eindigde bij de Rom in Vlaanderen. Hij brengt hun cultuur, hun taal, hun manier van leven en bestaan in kaart.

Roma-zigeuners. Overleven in een industriële samenleving wil op een wetenschappelijke manier afrekenen met een aantal vooroordelen en stereotiepe beelden over de Roma, maar ook met de slachtofferrol die deze groep vaak toebedeeld krijgt. Niet alleen voor wie beroepsmatig en wetenschappelijk betrokken is bij de Roma-zigeuners, onder meer op het vlak van beleidsadviering, is dit boek een must, maar ook voor iedereen die zich vragen stelt over intercultureel samenleven. De studie van de Roma als een groep, die de grenzen tussen de in- en outgroep vaak erg scherp stelt, geeft een beter inzicht in de mechanismen waardoor sommige groepen in onze samenleving zich expliciet willen

onderscheiden en maakt duidelijk tot welke consequentie dat onderscheid kan leiden voor het samenleven.

Maurits Eycken is lector aan de Faculteit Sociale en Politieke Wetenschappen van de K.U.Leuven. Hij promoveerde er in de Sociale en Culturele Antropologie met zijn proefschrift over de Roma-zigeuners in Oost-Europa. Momenteel is hij ook projectmedewerker in het Minderhedenforum en het Vlaams Minderhedenforum.

Minderheden in de samenleving nr. 18

ISBN 90 334 6289 3

187 blz.

€ 22,00 (excl. verzendingskosten)

Uitgeverij Acco
Brusselsestraat 153, 3000 Leuven
tel. 016/62 80 00
fax 016/62 80 01
e-mail: uitgeverij@acco.be
www.uitgeverij.acco.be

Richtlijnen voor auteurs

Het Tijdschrift voor Sociologie publiceert Nederlandstalige artikels en bijdragen op het brede domein van de sociale wetenschappen. De artikels worden beoordeeld aan de hand van een anonieme peer review. Het Tijdschrift publiceert zowel artikels (maximaal 10.000 woorden) als kortere onderzoeksnota's.

Artikels worden ingediend als elektronisch bestand (Microsoft Word). Met het oog op de anonieme peer review mag dit bestand geen enkele persoonlijke verwijzing bevatten. Het bestand omvat:

1. het eigenlijke artikel,
2. een abstract van maximaal 150 woorden,
3. een Engelstalige abstract (en titel) van maximaal 150 woorden,
4. Engelstalige trefwoorden (maximaal vijf).

In een tweede, afzonderlijke bestand worden voor elk van de auteurs volgende gegevens opgenomen:

1. naam,
2. personalia (maximaal 500 tekens),
3. contactgegevens (postadres, telefoonnummer, e-mailadres).

Beide bestanden worden gemaïld naar tijdschrift@sociologie.be of naar de redactiesecretaris.

Praktische informatie

- Het artikel wordt ingediend als Word-bestand. De tekst staat in lettertype Times New Roman, lettergrootte 11, interlinie 1,5.
- De paragrafen worden enkel decimaal ingedeeld. Hoofdparagrafen krijgen de nummers 1, 2, enz.; subparagrafen krijgen de nummers 1.1, 1.2, enz. Indelen tot op maximaal drie niveaus.
- Tabellen en Figuren dienen apart en opeenvolgend te worden genummerd (Tabel 1; Figuur 1). Alle Tabellen en Figuren behoren een titel te dragen.
- Voetnoten dienen tot het absolute minimum te worden beperkt. Ze worden als eindnoten afgedrukt achteraan de tekst. In de tekst worden ze aangeduid door een arabisch cijfer.
- Literatuurverwijzingen in de tekst gebruiken de auteur-jaartal-methode. In een lopende tekst wordt dat: "Merton (1957, 102) stelt dat ...". Een verwijzing buiten de tekst wordt: (Merton 1957, 102; Bellah e.a. 1985; Elster 1989a, 1989b). Bij publicaties van meer dan drie auteurs enkel de eerste auteur vermelden, gevolgd door e.a.
- De literatuurlijst wordt als volgt samengesteld:
 - Boek: Merton, R. (1957), *Social Theory and Social Structure*. Glencoe: Free Press.
 - Artikel in bundel: Rawls, J. (1982), Social Unity and Primary Goods, pp. 159-186 in A. Sen & B. Williams (eds.), *Utilitarianism and Beyond*. Cambridge: Cambridge University Press.
 - Artikel in tijdschrift: Stolle, D. (1999), Onderzoek naar sociaal kapitaal: naar een attitudele benadering, *Tijdschrift voor Sociologie*, 20(3-4), 247-281.
 - Heruitgave van een klassiek werk: Tocqueville, A. de (1961 [1835]), *De la démocratie en Amérique*, t. I. Paris: Gallimard.
 - Website: Myers, W. & C. Dyke (2000), *State of the Internet 2000*. Washington, D.C.: United States Internet Council (<http://usic.wslogic.com/intro.html>).

Themanummer

Causaliteit

| *Onder redactie van Stef Adriaenssens en Jacques Tacq*

Editoriaal. Over de oorzaken en hun gevolgen

| *Stef Adriaenssens en Jacques Tacq*

Over de kritisch realistische visie op causaliteit en de implicaties ervan voor het empirisch onderzoek naar sociale mechanismen

| *Caroline Gijselinckx*

De idee van emergentie in de sociologie: perspectieven en problemen

| *Jeroen Van Bouwel*

Multicausaliteit en multicollineariteit bij meervoudige regressie

| *Jan Van Bavel*

De oorzaken van een gelijke inkomensverdeling. Een vergelijking van een multiple OLS regressie en een fuzzy-set analyse

| *Stijn Rottiers, Ive Marx en Karel Van den Bosch*

Causaliteit in kwalitatief en kwantitatief onderzoek

| *Jacques Tacq*

SBIB

516767-970

T-SOCIOL

ISBN 90-334-6452-7

9 789033 464522